

"Her şey helâk olup gidicidir; Ona bakan yüzü müstesnâ..." Burayı nasıl anlamalıyız?

Cenab-ı Hakk'a bakan yüzler hiçbir zaman yok olmaz; yani Allah hesabına olan şeyler ebedidir. Geriye kalanlar, manayı ismiyle yok olacaktır. Kıymet koparken Cenab-ı Hak her şeyi helak edecek. Ta ki, daha yeni bir surete inkılap ettirmek için. Ama, bu cennet ve cehennemden ziyade, bu dünyada ki şeylere münhasırdır.

"Allah'ın yanında diğer bir ilâha çağırma O'ndan başka ilâh yok, O'nun yüzünden başka her şey helak olacaktır. Yani O'nun zatından başka her şey, her mevcut aslında, yokluk demektir. Çünkü O'ndan başka her şeyin varlığı kendinden değil, Allah Teâlâ'ya dayandığından her an yok olmayı kabul edici ve yok olmaya hazır olmakla aslında yok demektir veya yok olacaktır. Ancak O zatında diri, ezelî ve ebedî, varlığı kendisiyle var olandır. Çoğunun tercih ettiği mânâ budur."

*"Diğer bir mânâyâ göre, '**Vech**', kastedilen ve yönelinen yön manasına olarak O'nun yüzünden, yani O'nun rıza ve hoşnutluğu kastedilen yönden başka, her şey helaktedir demek olur ki, ahiret nimetlerinin fani, geçici olmadığını anlatır. Bir de her şeyin Allah Teâlâ'ya yönelik yüzü, Allah'ın ilmindeki gerçek şekli demek olur ki, her şeyin Allah'a dönüşü bununladır. Hüküm O'nun, başkasının değil. O'ndan başka hüküm ve hükümet, kanun çıkarmaya ve kanun yapmaya kalkışanların hepsinin hükmü bozulur, ancak O'nunki bozulmaz ve hep O'na döndürüleceksiniz, hepiniz ölümünüzden sonra O'nun huzuruna götürülecek, mahkeme olunacak, ona göre cezanız, mükafatınız ne ise alacaksınız."*

*"İşte bütün kıssaların sonu işte bu '**Ve hep O'na döndürüleceksiniz.**' hükmüdür. Kimin haddinedir ki bu hükme boyun eğmesin!"(1)*

"Küllü şey'in halikun illa vechehu / Her şey helâk olup gidicidir; Ona bakan yüzü müstesnâ." dersini verdiği gibi; nefis, kendini serbest ve müstakil ve bizzat mevcut bilir. Ondandır bir nevî rubûbiyet dâvâ eder. Mâbuduna karşı adâvetkârâne bir isyânı taşır. İşte gelecek şu hakîkati derk etmekle ondan kurtulur."

"Hakikat şudur ki: Her, şey nefsinde mânâ-i ismiyle fânîdir, mefkuttur, hâdistir, mâdumdur; fakat mânâ-i harfiyle ve Sâni-i Zülcelâlin esmâsına

âyinedarlık cihetiyle ve vazifedarlık îtibârıyla şâhittir, meşhûddur, vâciddir, mevcuddur."(2)

"Hem, her biri birer harf-i mânidar olan mevcudâta mânâ-i harfî nazarıyla, yani, onlara Sâni hesâbına bakar; 'Ne güzel yapılmış, ne kadar güzel bir sûrette Sâniin cemâline delâlet ediyor.' der. Ve bununla, kâinatın hakiki güzelliğini gösteriyor. Ammâ, ilm-i hikmet dedikleri felsefe ise, hurûf-u mevcudâtın tezyinâtında ve münâsebâtında dalmış ve sersemleşmiş, hakikatin yolunu şaşırmış. Şu kitâb-ı kebîrin hurufâtına mânâ-i harfî ile, yani, Allah hesâbına bakmak lâzım gelirken, öyle etmeyip, mânâ-i ismî ile, yani, mevcudâta mevcudât hesâbına bakar, öyle bahseder. 'Ne güzel yapılmış'a bedel 'Ne güzeldir.' der, çirkinleştirir."(3)

Dipnotlar:

- (1) bk. Elmalılı Hamdi Yazır, Kur'an Tefsiri, İlgili ayet.
(2) bk. [Mektubat, Yirmi Dokuzuncu Mektup.](#)
(3) bk. [Sözler, On İkinci Söz.](#)